

Barns selvstendighet

Hvordan jobber ansatte i barnehagen med barns selvstendighet i dagligdagse situasjoner?

Hanne Norås
[Kandidatnummer: 7028]

Bacheloroppgave
[BHBAC3990]

Trondheim, mai, 2020

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning, og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Det nærmer seg slutten på min utdanning ved Dronning Mauds Minne Høgskole, og jeg vil takke for 3 fine år. I år har bachelortiden blitt litt annerledes enn andre år. Covid-19 har ført til at alle skoler og barnehager har blitt stengt. Det har derfor blitt en annerledes bachelortid, enn det jeg så for meg. På grunn av stengte skoler har vi ikke hatt tilgang til biblioteket. Oppgaven bærer derfor preg av at jeg har brukt Nasjonalbiblioteket. Noen bøker er derfor av gammel versjon, og andre har jeg brukt to ulike versjoner av. Det har blitt hjemmekontor isteden for å sitte sammen med medstudenter og diskutere. Jeg vil derfor rette en takk til min mor, søster og samboer for hjelp og veiledning.

Etter å ha fordypet meg i dette prosjektet har jeg blitt mer bevisst på hvor viktig det er å la barn øve seg i selvstendighet. Kunnskapen og ideene jeg har fått skal jeg ta med meg videre i jobben jeg starter i juli, som pedagogisk leder.

Jeg vil takke informantene mine som i en hektisk barnehagehverdag, deltok i mitt bachelorprosjekt. Jeg vil rette en stor takk til mine veiledere Jon Olaf Berg og Oliver Thiel for inspirasjon og god veiledning gjennom arbeidet med bacheloroppgaven. Jeg vil også takke alle lærerne gjennom tre år på Barnehagelærerutdanningen ved Dronning Mauds Minne Høgskole. Takke for mye ny og nyttig kunnskap og ett enormt engasjement for barnehagepedagogikken. Til slutt vil jeg takke mine medstudenter for lærerike samtaler, refleksjoner og diskusjoner.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1. Innledning	4
1.1 Tema for oppgaven	4
1.2 Oppgavens struktur	5
2. Teori	5
2.1 Personalets syn på barns selvstendighet	5
2.2 Hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagssituasjoner	8
2.3 Matematisk syn på barns selvstendighet	10
3. Metode	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Planleggingsfasen	13
3.3 Utvalg av informanter	14
3.4 Gjennomføring av intervju	15
3.5 Analysearbeid	16
3.6 Metodekritikk	17
3.7 Etske retningslinjer	18
4. Funn og drøfting.....	18
4.1 Personalets syn på å barns selvstendighet.....	18
4.2 Hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagssituasjoner	21
4.3 Matematisk syn på barns selvstendighet	24
5. Avslutning	28
5.1 Videre arbeid	29
6. Litteraturliste.....	30
Vedlegg.....	33
Vedlegg 1, Samtykkeskjema	33
Vedlegg 2, Intervjuguide	36

1. Innledning

1.1 Tema for oppgaven

I min siste praksisperiode i tredje klasse, hadde jeg praksis i en barnehage som jobber mye og bevisst med at barn skal medvirke mest mulig i hverdagen sin. Jeg ble veldig imponert av treåringene som skrapte, skylte og satte tallerkenen sin i oppvaskmaskinen. Jeg tok meg flere ganger i å hjelpe dem, uten at det egentlig var behov for det. Å jobbe med å holde tilbake «hjelperefleksen», er noe jeg selv og mange innenfor barnehageyrket kan forbedre oss på. I barnehagen løfter vi opptil 1,5 tonn gjennom en barnehagedag. Dette gir mange store helseplager som resulterer i mye sykefravær (Skjølsvold, 2015). Å jobbe med å holde tilbake «hjelperefleksen», er derfor noe vi innenfor barnehageyrket bør ha økt fokus på i hverdagen.

Jeg skjønnte derfor tidlig i praksis at dette er noe jeg vil fordype meg mer i. Den gleden barna får når de endelig mestrer noe de har jobbet med lenge, er fantastisk å være vitne til. Gjennom intervjuene var den gode følelsen av å se barna mestre, noe som ble tatt opp mange ganger. Det var også hovedgrunnen til at de ansatte valgte å jobbe med akkurat dette.

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvordan personalet legger til rette for at barna skal oppnå mestringsfølelse. Gjennom fordypning i realfag har jeg blitt mer bevisst på alt barn lærer gjennom å gjøre hverdagsaktiviteter, og vil derfor ha et matematisk syn på barns selvstendighet i oppgaven. Jeg skal se på fordelene for barnet med å klare ting selv, og vil derfor utfordre leseren til selv å tenke gjennom: hvordan jobber jeg med at barna skal mestre mest mulig selv i hverdagslivet?

Barns mestring får mer og mer fokus i barnehagen. I rammeplanen 2017, kommer barns mestring inn flere plasser. I rammeplanen står det at *Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Gjennom å la barna få utfordres til å mestre oppgaver opplever de mestringsfølelse. *Hjelperefleksen* hos oss voksne er ofte stor. Men barn trenger ro og tid til å klare nye ferdigheter selv. Vi voksne skal støtte, oppmuntre og veilede fra siden. Barna må utføre oppgaver selv, det er da de lærer. Mye av hjelperefleksen kommer fra angsten av at noe kan gå galt. Men er det så galt om det blir sølt litt melk? (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s.54).

Jeg har valgt denne problemstillingen på bakgrunn av praksisperioden i 3 klasse.

Hvordan jobber ansatte i barnehagen med barns selvstendighet i dagligdagse situasjoner?

1.2 Oppgavens struktur

I første del presenterer jeg teori som belyser temaet. Deretter presenterer jeg hvilken metode jeg har brukt for å samle inn datamateriale. Til slutt kommer funn og drøfting. For å få en rød tråd gjennom oppgaven, bruker jeg de samme tre underkategoriene på teori, funn og drøfting. Underkategoriene jeg har valgt er: *Personalets syn på barns selvstendighet, hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagen og matematisk syn på barns selvstendighet*. Da blir det mer oversiktlig for leser å se hvordan teorien henger sammen med funn og drøfting.

2. Teori

I dette kapitlet blir det presentert teori som er relevant for problemstillingen. Det vil bli lagt vekt på ulike teoretikere og deres måte å se på barns selvstendighet, og hvilke hjelpemidler som kan brukes for å jobbe med barns selvstendighet. Det vil også bli henvist til matematiske fordeler med at barn er selvstendige.

2.1 Personalets syn på barns selvstendighet

Det er Piaget, Vygotskij og Montessori sine teorier som vil bli presentert i oppgaven. De er alle relevante for min oppgave ettersom de fokuserer på barn som intellektuelle og kompetente. De mener at barn opparbeider seg kunnskap til å mestre. Piaget fokuserer på enkeltbarnet, Vygotskij ser barnet i felleskapet og Montessori bygger på både enkeltbarnet og felleskapet.

Piaget (1896-1980)

Piaget var opptatt av hvordan vi mennesker erfarer verden omkring oss. Piaget mente at levende skapninger registrerer ikke bare virkeligheten og omgivelsene, men de konstruerer den slik de oppfatter den (Askland & Sataøen, 2016, s. 184). Ifølge Piaget er det kognitive organisert i strukturer som han kaller *skjema*. Disse skjemaene endrer seg etterhvert som barnet vokser (Askland & Sataøen, 2016, s. 185). Han mente at barn vil prøve skjemaene i

alle situasjoner, og det blir derfor naturlig for barn å gjenta og å øve seg på skjemaene flere ganger. Når de gjør dette, får de stadig ny informasjon om omverdenen og nye erfaringer som gjør at skjemaene endrer seg gradvis. Når barna merker at skjemaet ikke passer med virkeligheten lengre, prøver de å tilpasse seg virkeligheten, eller få virkeligheten til å passe inn i deres tenkning. Det er gjennom prøving og feiling barn får skjemaet til å stemme med realiteten (Askland & Sataøen, 2016, s. 186). Piagets teori kalles konstruktivistisk, fordi teorien tar avstand fra at sanseinntrykk og stimuli er viktig for en ytre, objektiv virkelighet. Han mener i stedet at barnet konstruerer sin egen virkelighet gjennom assimilasjon, der vi tolker den ytre verden ved hjelp av de skjemaene vi allerede har, og akkomodasjon der de nye opplevelsene eller erfaringene ikke kan settes inn i de skjemaene som allerede er. Da må strukturen eller skjemaene endres. Han mente at læring skjer når individet blir tvunget til å forandre strukturen den allerede har (Askland & Sataøen, 2016, s. 185-186).

Vygotskij (1896-1934)

«Et av Vygotskys utsagn er at barn kan klare å gjøre ting alene i morgen det de i dag kan gjøre i samarbeid med andre» (Nordahl & Misund, 2012, s. 32). Han var opptatt av samspillet mellom barn og voksne, og mente at de voksne hadde stor betydning for barns utvikling. Han mente også at felleskapet hadde en stor betydning. Du lærer i en gruppe, for så å ta det med deg videre og utføre oppgaver på egenhånd. Vygotskij mente det var for enkelt å bare se på *det aktuelle utviklingsnivået*, som handler om de ferdighetene et barn allerede kan utføre eller kunnskapen det allerede har om et fenomen eller en hendelse. Han introduserte derfor begrepet *nærmeste utviklingssone*. Nærmeste utviklingssone er avstanden mellom det nivået barnet er på, gjennom individuell problemløsning, og det nivået barnet kan oppnå, gjennom veiledning og hjelp fra en voksen eller kompetent jevnaldring. I denne sonen finner vi barnets læringspotensial. Funksjoner og ferdigheter som barnet er i ferd med å lære seg (Askland & Sataøen, 2016, s. 200).

Vygotskij mente at barn ble født inn i ett felleskap, og den samhandlingen med felleskapet er det som legger grunnlaget for utviklingen. Han har gitt viktige innspill til kognitiv selvkontroll. Kognitiv utvikling for Vygotskij, innebar utvikling i retning av økt kontroll og mestring av egne kognitive prosesser. Gjennom utviklingen skaffer personen seg hjelpemidler eller redskaper som gjør at man kan påvirke sine egne tankeprosesser og problemløsning på en god måte. For Vygotskij var språket et viktig hjelpemiddel. Det er gjennom språket vi

kommuniserer med våre egne tanker og i samspill med andre (Askland & Sataøen, 2016, s. 196).

Montessori (1870-1952)

I observasjonene hennes, la Montessori merke til barnas interesse, hva de likte å gjøre og hvordan de løste ulike problemstillinger som dukket opp. Hun observerte at barn har en indre drivkraft mot å utforske og lære, og at de søker om å bli selvstendig (Vatland & Lexow, 2004, s. 10). Montessoripedagogikken bygger på utviklingsstadier som er basert på Montessoris observasjoner. Hun snakket også om at barn har en indre motivasjon til å lære. Selv om alle barn er forskjellige, har alle behov for å gjøre samme handling om igjen flere ganger for å mestre den bedre. Alle barn lærer i sin egen takt (Vatland & Lexow, 2004, s. 26).

Hun var opptatt av at barns skulle få mye frihet. Det gir erfaringer som er med på å utvikle hukommelsen, språk og kunnskap. Barnets evne til konsentrasjon henger sammen med barnets motorikk. Når barnet bli sikker i sine bevegelser gir det også barnet selvtillit og tro på egne evner. For at barnet skal få denne muligheten til å bevege seg fritt, er det viktig at miljøet rundt er tilpasset barnet (Vatland & Lexow, 2004, s. 32).

Montessori var svært opptatt av miljøet. Miljøet skal tilpasses barnas behov. Det skal være attraktivt, estetisk og funksjonelt. Alt er i barnas høyde, skal være lett å flytte rundt på og låser skal unngås. Miljøet skal være mest mulig praktisk og lettstelt (Vatland & Lexow, 2004, s. 39).

Senere tanker om barns selvstendighet

For å svare på problemstillingen, er rammeplanen for 2017 og barnehageloven essensiell. Dette er retningslinjer vi i barnehagen skal følge. Det blir også presentert kort om synet til Reggio Emilia, som er en nyere filosofi som vi finner i veldig mange barnehager i Norge.

I rammeplanen står det at vi skal fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Alle skal føle seg sett og anerkjent. Barnehagen skal også legge til rette for at alle barn opplever glede og mestring i sosiale og kulturelle felleskap (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Det står også i rammeplanen at barna skal få støtte til å mestre motgang og å håndtere utfordringer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Videre sier rammeplanen *Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra*

til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske felleskap. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21).

I barnehageloven står det «*Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter*».

(Barnehageloven, 2019, §2).

Reggio Emilia er en pedagogisk filosofi, som mange barnehager er inspirert av. Denne pedagogiske filosofien ble omtalt som lyttende pedagogikk, skapende pedagogikk og skapende kommunikasjon. Loris Malaguzzi som er en av frontfigurene, er kjent for sin dype respekt for barns tanker. Han mente at lytting er selve premisset for ethvert læringsforhold. I følge Carlina Rinaldi som er etterfølger av Loris Malaguzzi, er læringsprosesser individuelle, men samtidig konstruerer den enkelte kunnskap i samspill med andre (Amundsen, 2013, s. 32).

2.2 Hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagsituasjoner

Barnehage som lærende organisasjon

Barnehagen er en lærende organisasjon. En lærende organisasjon er der mennesker videreutvikler sine evner til å skape de resultatene som de ønsker. Det handler om å jobbe kollektivt om å nå målene sine i felleskap (Larsen & Slåtten, 2015, s. 206). I rammeplanen står det «*Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). I barnehagen jobber man mot å nå et felles resultat. Avdelingsmøter og personalmøter blir ofte brukt til å snakke om hvordan barnehagen kan utvikle seg videre. Å snakke om barns selvstendighet og hvordan personalet kan legge til rette for at man for eksempel holder tilbake hjelperefleksen, tilgang på hjelpemidler og teknologi er svært viktig. Du får inn nye perspektiver samtidig som du får frem den tause kunnskapen. Taus kunnskap er når de ansatte bare utfører handlingen uten å snakke om det (Gottvasli, 2019, s. 115). En målsetning for veiledning er å utvikle kunnskap om hvorfor du handler som du gjør med tanke på forandring, forbedring og utvikling av praksis (Carson & Birkeland, 2019, s.90). I Lundestad står det at ett virkemiddel for å skape felles faglig ståsted, er at

personalgruppa går på kurs som kan gi nye faglige opplevelser til de ansatte (Lundestad, 2012, s.189).

I rammeplanen står det at «*Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg*» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Vi vil ikke at barna skal ha det vondt eller vanskelig. Og det er ofte da «hjelperefleksen» kommer frem. Når vi ser et barn strever får vi en trang til å ville hjelpe dem. Når man går inn i en læringssituasjon tar vi med oss tidligere kunnskap. Dette gir både muligheter og utfordringer. Utfordringen er å «avlære» noe, og begynne å jobbe på en helt ny måte. For eksempel at vi skal slutte å løfte, bære og kle på, som vi har gjort automatisk gjennom mange års praksis (Konradsen, Nervik, Skjølsvold, Stenset, 2013, s. 103). Når vi skal utføre endringer kan holdninger som «*Slik har vi alltid gjort det*» eller «*Dette har vi ikke tid til*» oppstå. Mye av læringen og utviklingen skjer gjennom deltakelse i det praktiske arbeidet (Gotvassli, 2019, s. 169). Det er derfor viktig å tenke at slike ting kan ta tid, og at de ansatte må få erfaringer gjennom å prøve, samtidig som de ser hva det gjør med seg selv og barnet.

Teknologi/ hjelpemidler

Gjennom prosjektet «La mæ få klar det sjøl» har det blitt lagt stor vekt på ergonomi. «*Begrepet ergonomi viser til samspillet mellom mennesker og teknologi.*» (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 11). I barnehagen er det fort gjort å løfte barna opp i vogna eller opp og ned fra stellebordet. Arbeidsmåten er preget av uheldige stillinger for de ansatte og de tar ofte på seg en *hjelperolle* overfor barna. Lar vi barna gjøre mest mulig selv, er det dobbel gevinst. Vi styrker barnas utvikling, samtidig som vi fremmer vår egen helse (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 15). I de fleste barnehager er det hjelpemidler, men de ansatte ser det ofte som frivillig å bruke dem. Uten opplæring og at det jobbes med holdninger, er det svært få som bruker det (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 77). Barn faller ofte, de er uenige og de kan bli lei seg når foreldrene reiser fra dem. Da er det fort gjort at vi voksne løfter barnet og trøster ham/henne (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s.39). Gjennom teknologiske hjelpemidler sparer de ansatte seg for mye løfting, samtidig som barna lærer og mestrer og blir mer selvstendig. På stellerommet finnes det et stellebord som kan tilpasses i høyde og en trapp som barna kan klatre opp til stellebordet. Den ansatte kan bare stå ved siden av og være ett sikkerhetsnett (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 50). I garderoben står du ofte i uheldige stillinger. Det er viktige med hjelpemidler her. Påkledningsbenk, slik at personale ikke trenger

å bøye seg, stoler med hjul og lift, skoknekt og skoskje. Garderoben kan også være i barnehøyde så barna selv kan finne klærne sine (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 81).

Hverdagsrutiner

Hverdagsituasjoner omtales som rutiner og overgangssituasjoner (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 33). I barnehagen har vi mange rutiner, og vi følger ofte en «streng» plan gjennom dagen. Lunsj, soving, frukt, bleieskift er rutiner som er viktig å ha en klar plan på, siden vi skal gjerne bli ferdig til en viss tid. Påkledning og bleieskift er hverdagsrutiner som vi utfører flere ganger daglig. Det er ofte en situasjon som vi skynder oss gjennom for å få tid til de andre viktige pedagogiske oppgavene. Men nettopp slike oppgaver kan gi barna mulighet til å mestre (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 48). I Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset står det *Selvhjulpne barn utvikler også selvtillit og godt selvbilde* (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 48). Måltidene består av forberedelser. Ved å la barna bli med på den forberedelsen, lærer de måling, veiing og telling. De lærer å samarbeide, og det styrker barnas forhold til matkultur. Barna lærer å smøre brødskiva selv og det blir koselige måltid, istedenfor at de ansatte løper rundt og stresser (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 53).

2.3 Matematisk syn på barns selvstendighet

Hva er matematikk?

Matematikk kommer fra et gresk adjektiv som betyr «villig til å lære, glad i læring». Det handler altså ikke bare om tall og former. Barnehagematematikk minner mer på den måten å se matematikk på, i forhold til skolen. I barnehagen handler matematikk om å lære og forstå noe nytt, samtidig som de kan ha en glede av det (Nakken & Thiel, 2016, s. 42).

Matematikk oppleves for mange som bare en hel del regler som må følges. Matematikkfaget handler ofte om at den voksne står og snakker om hvordan man skal løse oppgaven. Men matematikk er overalt i verden omkring oss. Når vi står og snakker kommer vi ofte borti matematiske begreper (Jahr & Øgaard, 2006, s. 13). Matematikk er et redskap til å forstå omverdenen, og til å få orden og struktur på omgivelsene rundt (Skorpen, 2012, s. 43).

Matematikk er en måte å tenke på, se verden, utforske, resonnerer rundt strukturer, oppdage mønstre og sammenhenger for å løse problemer som dukker opp i hverdagen (Nakken & Thiel, 2016, s. 20). Den kreative siden matematikere referer til som matematikk, er problemløsning, mønsterskaping og tenkning. Problemløsning er oppgaver som løses gjennom resonnement og forståelse av sammenhenger (Nakken & Thiel, 2016, s. 61).

I barnehagen møter barn matematiske utfordringer og problemløsningssituasjoner støtt og stadig. Vi voksne kan tilby barna utfordringer som kan ha ulike svar og løsninger. Gjærne gjennom ting de interesserer seg for. Ved å legge til rette for ulike problemløsningsstrategier kan barna få erfaring med ulike strategier. Eksempler på dette er: prøve, feile og justere, jobbe systematisk, sammenligne og sortere i grupper, sammenligne og sortere i rekkefølge, pare og visualisere (Justnes, 2018).

Matematikk i barnehagen

Som tidligere nevnt finnes matematikk overalt i hverdagen, også i barnehagen. Barna er alltid plassert en plass i rommet i forhold til noe annet, vi kan for eksempel klassifisere og telle alt rundt barna og alt vi kan ta på, har en form. Men det krever at personalet i barnehagen ser det slik at de kan ta tak i det, og løfte det frem sammen med barna (Nakken & Thiel, 2016, s. 30-31).

Barn får matematiske opplevelser gjennom hverdagssituasjoner, i lek og aktiviteter. Vi som voksne skal følge barns interesser og må derfor ha kunnskap om matematikk (Nakken & Thiel, 2016, s. 28). Vi må vise barna at matematikk er nyttig og at vi er heldige som har matematikk til å hjelpe oss i hverdagen (Nakken & Thiel, 2016, s. 32). I hverdagssituasjoner som for eksempel garderoben der du er innom plassering, orientering og problemløsning, kan du spør barnet «*Hvor er lua?*» «*Trenger vi ull idag?*» Eller når barnet tar på seg riktig sko på riktig fot (Nakken & Thiel, 2016, s. 31).

Barns selvstendighet kan ha stor innvirkning på forståelse av matematikk. Forskere ved Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger har forsket på sammenhengen mellom hvor sterke toåring er motorisk, og hvor gode matematikkferdigheter de har. Når de så på motoriske ferdigheter, så de på hvor godt barna mestret hverdagslige aktiviteter som å kle på seg, spise med skje og gaffel osv. Her observerte de at barn med gode motoriske ferdigheter var kommet lengst på alle områder innenfor den matematikken som ble undersøkt (Rongved, 2015).

Problemløsning er en viktig del av barnehagematematikk. «*Barn utvikler gradvis kunnskap om hvilken strategi som er best egnet til å løse en oppgave de står overfor.*» (Askland & Sataøen, 2016, s. 202). *Mennesker blir født som aktive problemløsere* (Nakken & Thiel, 2016, s. 85). Barn lærer best gjennom kroppslige erfaringer, for at de senere når de starter på skolen skal forstå matematikk ikonisk eller symbolsk. I barnehagen jobber vi enaktivt. (Nakken & Thiel, 2016, s. 86) Enaktivt er å jobbe handlingsmessig. Barna får erfaring med matematikk, gjennom å bruke kroppen og kjente gjenstander.

Begrepslæring er sentralt innenfor matematikk. Gjennom å knytte matematikk til nære og relevante erfaringer, kan vi gi barn glede og lyst til lære matematikk, samtidig som vi gir barna en dypere forståelse for begreper som kan knyttes til ekte situasjoner. Når barna møter begreper som *lang, kort, rund, først, sist, tom, full* osv. utvider de sin forståelse og lærer å se nye sammenhenger (Nakken & Thiel, 2016, s.31).

Vygotskij, Piaget og Montessori

Vygotskij, Piaget og Montessoris teorier er sentral innenfor matematikken. Vygotskij hevder at språket hjelper barn med å løse problemer. Den indre talen har stor betydning i planleggingen av problemløsninger. Den er viktig både på forhånd av en problemsituasjon og under selve problemløsningen. Da får barnet styre, veilede og organisere problemløsningen (Askland & Sataøen, 2016, s. 199).

Montessori har utviklet egne materialer. Materialene er sansetrenende og praktiske hverdagsøvelser. De får trent på likheter og forskjeller, nøyaktighet, lengde volum osv. (Vatland & Lexow, 2004, s. 69). Materialene er tilpasset alder og skal forberede dem på andre øvelser. Materiellet har alltid ett indirekte og ett direkte mål. Noen materialer forbereder barna på matematikk, andre på skriving (Vatland & Lexow, 2004, s. 45). Montessori mente at alle barn har behov for å gjenta øvelser for å bli bedre. Hun mente også at det var viktig å snakke om hva man gjør, og hva som skjer, fordi da lærer barna ordene fortere (Vatland & Lexow, 2004, s. 26). I en montessoribarnehage er miljøet svært viktig. Alt er i barnehøyde og barna får tilgang på alt av redskap, han/hun trenger for å utføre en oppgave. Da får barnet mulighet til å være mer selvstendig i å løse oppgaver selv (Vatland & Lexow, 2004, s. 34).

Vygotskijs teori om begrepsutvikling handler om at begreper dannes når både begrepsinnhold og begrepsuttrykk styrkes. Dette erfarer barnet gjennom å være fysisk, samtidig som det får tilbud om språk (Føsker, 2012, s. 69). Piaget legger også stor vekt på det motoriske. Han mener at det er ikke nok for barnet å bare snakke om tingene eller beskrive dem. De må også kunne utforske ved å være aktiv (Nordahl & Misund, 2013, s. 36).

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg forklare hvilke metoder jeg har brukt for å innhente nødvendig informasjon til min problemstilling. Metode er en fremgangsmåte som omhandler å innhente, organisere og tolke informasjon for å få svar på spørsmål og å skaffe nye kunnskap (Larsen, 2017, s. 17).

3.1 Valg av metode

Metoden vi bruker, forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Begrunnelsen for å velge én bestemt metode, er at vi mener det er den metoden som belyser den problemstillingen best (Dalland, 2017, s.51).

Jeg har valgt kvalitativ metode. Kvalitativ metode fanger opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2017, s. 52).

Når du utfører et kvalitativt intervju, går du i dybden. Du får mye informasjon ut fra de få informantene du har. Dette i motsetning til kvantitativ metode der du går i bredden og innhenter et lite antall opplysninger fra mange undersøkelsesenheter (Dalland, 2017 s. 53).

Min problemstilling tar sikte på hvordan de ansatte jobber med barns selvstendighet. Da var det viktig for meg å bruke en metode der jeg kunne gå mer i dybden og få mer informasjon om temaet. Jeg mener kvalitativ metode var den mest hensiktsmessige metoden å bruke, fordi jeg ville finne ut av *hvordan* de arbeider. (Dalland, 2017, s. 53).

3.2 Planleggingsfasen

Jeg valgte to barnehager som jobber bestemt med barns selvstendighet. Når en intervjuguide skal utformes, må man planlegge godt slik at man stiller sentrale spørsmål knyttet til temaet og være fleksible med utsagnene fra informanten (Thagaard, 2018, s. 95). Jeg hadde forberedt meg godt ved å lese meg opp på pensum, slik at jeg skulle være mest mulig forberedt og stille

sentrale og gode spørsmål. Jeg leste meg spesielt godt opp på matematikkdelen, så jeg fikk mest mulig informasjon fra informantene om dette temaet.

Jeg valgte å ha et semistrukturert intervju. Når du har et semistrukturert intervju bruker du en fleksibel intervjuguide (Larsen, 2017, s. 99). Jeg hadde formulert 5 spørsmål i intervjuguiden, men hadde noen oppfølgingsspørsmål klare. Gjennom intervjuet hadde jeg også flere spørsmål og trengte mer utdyping av informasjonen jeg fikk. I et intervju kan ofte svar og spørsmål gå litt inn i hverandre når du prater litt løst. Det kan derfor være lurt å være fleksibel på rekkefølgen av spørsmålene.

3.3 Utvalg av informanter

Da jeg skulle velge informanter, tenkte jeg først på hvor mange jeg skulle ha. Omfanget av bacheloroppgaven, gjorde at jeg falt på å ha to informanter. Likevel måtte jeg være forberedt på å intervjuer mer, om jeg ikke fikk nok datamateriale. Valg av informanter er ikke tilfeldig. Når man skal gjøre en undersøkelse, er det viktig at de har erfaring med temaet du skal undersøke. Jeg hadde lest endel om «La mæ få klar det sjøl» prosjektet og hvordan de jobbet. «La mæ få klar det sjøl» er et tverrfaglig arbeid med fysioterapeuter, barnehagelærere og sosiologer om å fremme barns og voksnes helse og trivsel (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 5-6). Barnehagene der informanten jobber har hatt stor deltakelse i oppstarten av prosjektet. Barnehagen har blitt filmet, og tidligere styrer var delforfatter i boka *La mæ få klar det sjøl: Ergonomi og pedagogikk i barnehagen*. Jeg fikk deretter ett tips fra en av veilederne om å snakke med en Montessoribarnehage. Barnehagen bygger på Maria Montessoris forskning der hun la merke til hva barna var interessert i, hva de likte å gjøre og hvordan de løste ulike problemstillinger. Hun la også merke til at barn har en indre drivkraft til å lære, utforske og å bli selvstendig (Vatland & Lexow, 2004, s. 10). Da jeg skulle samle inn datamateriale, brukte jeg informanter der begge har mye erfaring om barns selvstendighet gjennom kursing og utdanning. Det er med på å gjøre oppgaven mer pålitelig og har relevans for min problemstilling (Dalland, 2017, s. 60).

Da jeg valgte informantgruppe til intervjuene valgte jeg strategisk. Informantene jeg har brukte er to pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehager. At de er strategisk valgt, vil si at jeg har valgt informanter jeg mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer (Dalland, 2017, s. 57). Informantene har begge mye erfaring med temaet. Informanten fra «La mæ få

klar det sjøl» prosjektet, har vært med fra starten av prosjektet. Informanten fra montessoribarnehagen har tatt montessoripedagogikk utdanning ved siden av barnehagelærerstudie.

Jeg tok kontakt med informantene i starten av februar, for å høre om de var interessert i å stille til intervju. For å kontakte barnehagene valgte jeg å ringe dem. Den første henvendelsen er viktig. Jeg vet at jeg ordlegger meg bedre muntlig enn skriftlig, og følte det var den beste måten å formidle den informasjonen informantene trengte om hensikten med intervjuet (Dalland, 2017, s.77). To uker før intervjuet, sendte jeg ut intervjuguide og samtykkeskjema, slik at de fikk tid til å forberede seg.

For at de ansatte skal være anonyme, har jeg valgt å bruke disse navnene i oppgaveteksten:

- Informant L: Barnehagen som jobber med «La meg få klar det sjøl» prosjektet
- Informant M: Montessori barnehagen

3.4 Gjennomføring av intervju

Jeg var heldigvis tidlig ute med å skaffe informanter. Jeg hadde mitt siste intervju den dagen det var pressemelding om at skoler og barnehager stengte ned på grunn av Covid- 19. Jeg fikk derfor fullført begge intervjuene som planlagt.

Begge intervjuene ble gjennomført på informantenes arbeidsplass. Før intervjuet startet fikk informantene utlevert intervjuguiden, slik at de kunne se på den under intervjuet. De fikk også utlevert samtykkeskjema (Vedlegg 1). I samtykkeskjemaet er det informasjon om hva det innebærer å delta på intervjuet (Dalland, 2017, s. 77). Her krysset de også av på bruk av lydopptaker. Selv om begge hadde krysset av på bruk av lydopptaker, spurte jeg også muntlig om jeg kunne bruke den for å forsikre med at det var greit for dem. Vi brukte omtrent en time hvert intervju.

I Thagaard står det «*Vi anvender oppfølgings spørsmål for å oppmuntre intervjupersonen til å gi konkrete beskrivelser av hendelser og erfaringer*» (Thagaard, 2018, s. 96). Som tidligere nevnt i dette kapitlet anvendte jeg semistrukturert intervju. Det ble derfor brukt mye oppfølgings spørsmål gjennom intervjuet. Etter at vi hadde snakket generelt om temaet selvstendighet, spurte jeg «*Hva tenker du når jeg sier at det er mye matematikk i barns*

selvstendighet?» Dette er introduksjonsspørsmål. Her får jeg deres erfaringer rundt temaet før jeg går videre på hovedspørsmålet om matematikk (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 141). I et kvalitativt intervju er nøkkelspørsmål, hoveddelen og kjernen i intervjuguiden. Hensikten med disse spørsmålene er at de skal hjelpe å svare på problemstillingen. Det er de spørsmålene jeg har utformet på forhånd (Vedlegg 2) (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 141). Gjennom intervjuet gav jeg respons til det informanten sa, og prøvde å se på kroppsspråket. Det er viktig å se om informanten kjeder seg eller blir fornærmet av noe (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 144).

Når det kommer til avslutningen av intervjuet, er det viktig at det rundes av på en ryddig måte. Jeg informerte informanten om at nå er det bare ett spørsmål igjen. Det siste spørsmålet mitt gikk ut på om det var noe mer de ville oppklare, noe som var utydelig eller noe de ikke fikk sagt, som de ville si (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 142).

3.5 Analysearbeid

Gjennom analyse av kvalitativ data, skal man prøve å redusere det som ikke er relevant og som ikke svarer på problemstillingen. Det er derfor viktig å systematisere datamaterialet slik at det blir oversiktlig og lettere for intervjueren å tolke (Larsen 2017, s. 113).

Jeg brukte lydopptaker som hjelpemiddel under intervjuet. Da fikk jeg mulighet til å fokusere på informanten og fikk stilt flere oppfølgingsspørsmål under intervjuet. Etter intervjuene gikk jeg hjem og transkriberte, slik at jeg hadde samtalen ferskt i minne. Da jeg transkriberte, unnlot jeg alle sensitive opplysninger.

Videre benyttet jeg meg av temasentrert analyse. Det vil si at jeg sorterte informasjonen fra hver informant under de ulike temaene som jeg bruker i teori, funn og drøfting. Da fikk jeg mulighet til å sammenligne hva de ulike informantene hadde å fortelle om de ulike temaene. Ved denne metoden går man i dybden for hvert enkelt tema. For å ikke miste det helhetlige perspektivet når man deler opp svarene fra informanten, er det viktig at det settes inn slik at man besvarer sammenhengen som teksten allerede var en del av (Thagaard, 2009, s. 171).

Jeg forsøkte å tolke den informasjonen informantene kom med isteden for å lese dataen ordrett. Bakgrunnen for at jeg også valgte å bruke tolkning er fordi informantene kan tolke spørsmålet forskjellig. Tolkingsprosessen handler om å knytte begreper til intervjumateriale

som gir en forståelse av teksten (Thagaard, 2009, s. 159). En utfordring med dette er at jeg kan tolke informasjonen annerledes. Det var derfor viktig at jeg gikk rett hjem og transkriberte så jeg hadde samtalen ferskt i minne. Jeg hadde også omvisning i barnehagene der de viste meg og gikk mer i dybden på ulike hjelpemidler og materialer de brukte. Dette ble ikke med på lydopptaker.

3.6 Metodekritikk

Ingen metode er feilfri. Som forsker er det viktig å være bevisst over egen metode ved å være kritisk og reflektert (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Dette har i hovedsak med forskningens reliabilitet og validitet å gjøre. Reliabilitet i kvalitativ forskning handler om påliteligheten min som forsker. Det vil si at en annen forsker skal til en viss grad kunne komme frem til samme resultatene ved å anvende samme metode og fremgangsmåte som jeg har brukt (Thagaard, 2009, s. 198). Samtidig er intervju kontekstavhengig og lar seg ikke replisere så det er umulig og få det helt likt. Samtidig mener Johannesen, Tufte og Christoffersen at den informasjonen du får gjennom den kvalitative forskningen ikke er mulig for en annen forsker å kopiere, fordi informasjon er verdiladet og kontekstavhengig (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010, 229). Det er derfor viktig at du begrunner de valgene som blir tatt og beskriver hva som blir gjort i hvert steg av forskningen. Tidligere i dette kapitlet har jeg blant annet redegjort for mine forberedelser, valgene jeg har tatt, fremgangsmåte og gjennomføring av intervju, nettopp for å styrke min reliabilitet.

Validitet er forskningens troverdighet. Er tolkningen du har gyldig i forhold til den virkeligheten vi har studert? (Thagaard, 2009, s. 201). Når du gjør en studie, er det viktig at du tenker på validitet i alle faser av undersøkelsen. Undersøker vi det vi skal undersøke, er det vi har samlet inn relevant for problemstillingen, har du grunnlag for å bekrefte funnene som har komme frem og de slutningene som trekkes frem, og er det overførbart? (Larsen 2017, s. 93-94). Under intervjuet brukte jeg lydopptaker. Det var med på å styrke min forskningsvaliditet fordi materialet ikke ble fortolket gjennom intervjuet. Jeg har også brukt flere analysemetoder som nevnt tidligere i dette kapitlet, for å sikre troverdigheten til mine tolkninger. Jeg fikk også omvisning i begge barnehagene der jeg fikk sett materialene de snakket om under intervjuet. For å styrke min validitet som forsker enda mer, kunne jeg ha gått gjennom det som ble sagt sammen med informantene etter intervjuet, eller sendt transkriberingen av intervjuet. Da kunne informantene kommet med mer informasjon om temaet eller tatt tilbake

noe av det som ble sagt. Vi kan for eksempel si ting vi tror den andre parten ønsker å høre i en intervju sammenheng, uten at det egentlig stemmer med måten man jobber på.

3.7 Etske retningslinjer

NSD har etiske retningslinjer som må følges når man har ett kvalitativt intervju. Det er viktig med ett godt samarbeid med informanten. Informanten skal føle seg trygg på at vi ivaretar personopplysningene og at det blir mellom oss (Dalland, 2017, s. 236). I forbindelse med intervjuene sendte jeg ut samtykkeskjema (Vedlegg 1). I samtykkeskjemaet informerte jeg om at informasjon ikke vil kunne spores tilbake til informantene, og at informasjonen de gir meg vil bli slettet ved endt bachelorvurdering. Personopplysninger er opplysninger som for eksempel navn og arbeidsted om enkeltpersoner (Dalland, 2017, s. 236-237). I bacheloren min nevner jeg ikke navn på pedagogene jeg intervjuet eller navn på barnehagene. Ved presentering av funn og drøfting, har jeg valgt å gi barnehagen kode. Under intervjuene brukte jeg lydopptaker. For å kunne bruke lydopptaker måtte vi få godkjent søknad fra NSD. Der ble de informert om lydopptakeren og godkjente det på forhånd.

4. Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funn som er relevant for prosjektets problemstilling, for deretter å drøfte opp mot relevant teori. For å strukturere funnene og drøftingen har jeg delt inn i de tre underkategoriene som du finner i teoridelen. Det blir en tydeligere inndeling, og mer oversiktlig å se sammenhengen i teksten. Jeg starter med *personalets syn på barns selvstendighet*, der jeg også ser på andre teoretikere, og hva rammeplanen og barnehageloven sier. Deretter går jeg over til *hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagssituasjoner*, der jeg ser på ulike hjelpemidler og hvordan det blir brukt i hverdagssituasjoner. Til slutt er det matematisk syn på barns selvstendighet, der jeg kommer inn på det barna lærer gjennom å være selvstendige i et matematisk perspektiv.

4.1 Personalets syn på å barns selvstendighet

Informant M er veldig opptatt av at barnehagen skal være tilpasset barnas miljø. Alt skal være i barnas høyde, det skal ikke være noe som barna ikke kan bruke der osv. Hun nevner flere ganger gjennom intervjuet «*det er barnas miljø og vi voksne må tilpasse oss det miljøet som er barnas.*» Da jeg var med på omvisning i barnehagen, la jeg merke til at alt var i barnas

høyde. «*Vi er født til å klare oss selv på et tidspunkt og det vises*», sier informant M. Ved å tilpasse miljøet er det lettere for barn å være selvstendig og å klare seg selv.

Begge informantene nevner hvor viktig voksenroller er for barns selvstendighet. At voksne legger til rette for og er til stede for barna. «*Når barna spør om vi voksne kan hjelpe, er det viktig at vi ikke gjør det ferdig for dem, men gir dem verktøy nok til å klare veien videre selv*» sier informant M. Informant L har fokus på barnas selvbilde. Gjennom intervjuet kommer uttrykket «*heivokse*» opp flere ganger. Når et barn har strevd lenge for å klare noe, og endelig klarer det, eller enda ikke har gitt opp, må vi heie på dem. Da får barnet motivasjon til å mestre, og det gjør noe med selvbildet til barnet. Barnet tenker «*jo, dette kan jeg klare*».

Piaget mente at vi ikke bare registrerer virkeligheten og omgivelsene, men at vi også konstruerer den slik vi oppfatter den (Askland, & Sataøen, 2016, s. 184). Piaget brukte skjema for å forklare det kognitive (Askland & Sataøen, 2016, s. 184). Han mente at barna prøver skjemaene i alle situasjoner og gjentar dem hele tiden (Askland & Sataøen, 2016, s. 186). Informant M hadde stor tro på at barna skal gjøre mest mulig selv og sa: «*Det er kanskje vanskelig for barnet i starten, men det er gjennom å gjøre det selv, de lærer.*» I barnehagen til informant L snakket hun om tidspress og at noen ansatte hjelper fortere enn andre. Her trekker hun inn hjelperefleksjonen. Mange synes det er vanskelig å se ungene prøve og feile, og derfor hjelper de før barnet for mulighet til å prøve selv. Piaget mente at læring skjer når barna blir tvunget til å forandre strukturen, og det skjer gjennom at vi må bruke skjemaene som vi har opparbeidet oss eller endre skjemaene (Askland & Sataøen, 2016, s. 185-186). Men hun trekker også frem at det er viktig at barna får prøve ulike metoder og feile, det er da de lærer.

Vygotskij mente at gjennom å gjøre noe sammen med andre, lærer du å gjøre det alene (Nordahl & Misund, 2012, s. 32). Disse synene deler både informant L og M. Gjennom å prøve og feile, oppnår barna til slutt det ønskede resultatet og vi som voksne skal være der sammen med barna og støtte dem på veien mot det målet. Vygotskij nærmeste utviklingszone som jeg har forklart i teoridelen, handler nettopp om dette (Askland & Sataøen, 2016, s. 200). Både informant L og M snakker om å bruke de andre barna som mestrer noe, til veiledere for barna. Om et barn ikke mestrer å dra opp glidelåsen på jakka, kan de spør et annet barn de vet mestrer dette. Som nevnt var Vygotskij opptatt av læring i felleskap. Han mente gjennom kognitiv utvikling, skaffer personen seg hjelpemiddel eller redskap fra andre, som kan hjelpe personens utvikling. Ett av disse hjelpemidlene er språk (Askland & Sataøen, 2016, s. 196).

Begge informantene nevnte at de hadde stort fokus på språk, slik at barna skal få uttrykt seg.

De jobbet med at barna skulle si «*Kan jeg få ost?*» isteden for at de bare peker.

En forskjell fra Vygotskijs teori er hvordan informant M sin barnehage jobbet når barna var inne. Det er ingenting som heter lek. Det er arbeid eller jobb. Barna skulle ta en matte og holde på med aktiviteten alene. De bruker matter for å avgrense arbeidsplassen til barna, slik at barna får til å konsentrere seg på sin plass. Der var fokuset at barn skulle kunne konsentrere seg med sin oppgave. Dette er et annet syn enn det du finner i barnehager som ikke praktiserer montessoriteorien. Her ser du barna leker sammen og hopper fra lek til lek. Informant L deler derimot synet til Vygotskij i større grad. Her lekte barna i felleskap og lærte gjennom hverandre.

Informant M tok opp noe viktig Montessori sto for, det er vår oppgave å hjelpe barn til å klare alt selv. Montessori observerte at barn har en indre drivkraft mot å utforske og lære, og at barn søker om å bli selvstendig (Vatland & Lexow, 2004, s. 10). Montessori hadde stort fokus på miljøet og at miljøet skal tilpasses barnas behov, noe informant M også nevner gjennom intervjuet (Vatland & Lexow, 2004, s. 39). Informant M forteller at alt er i barnehøyde og skal være tilgjengelig for barna. På spørsmål 6 i intervjuguiden (Vedlegg 2) var det viktig for informant L å informere om at de ikke jobbet med montessoripedagogikk. Jeg som har vært i begge barnehagene og sett hvordan de jobber, ser at det selvfølgelig er ulikheter, men hovedsaken er den samme. Voksne som er tilstede for barna, og jobber mot at de skal klare mest mulig selv. Informant L, i likhet med informant M, nevner at barnehagen skal være tilpasset barna ved at ting skal være tilgjengelig og i barnehøyde. Dette var viktig for Montessori. Hun mente frihet og motorikk var med på å utvikle bedre hukommelse, språk og kunnskap (Vatland & Lexow, s. 32). Begge informantene fortalte at barn ønsker å lære og vil klare seg mest mulig selv, men at barn også lærer i forskjellig tempo og det er viktig å følge dem der de er i utviklingen. «*Når et barn har jobbet for å mestre noe lenge og endelig klarer det. Det er helt fantastisk flott og se på.*» sier informant L. Det de snakker om her, kan du finne igjen i utviklingsstadiene til Montessori (Vatland & Lexow, 2004, s. 26).

I rammeplanen står det at barnehagen skal legge til rette for at barna skal få være nysgjerrige, undre seg og oppleve mestring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Det står også at barna skal få støtte til å mestre motgang og håndtere utfordringer (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Begge informantene snakket flere ganger om det lyset som dukket opp når barnet endelig mestrer noe. Hvor stolt barnet og de voksne blir. I barnehageloven §2 nevnes det at vi

skal gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter. (Barnehageloven, 2019, §2). I montessoribarnehager har de tilrettelagt miljøet til aldersgruppene. Da jeg fikk omvisning var det tydelig hvilken avdeling jeg kom inn til. Informant M påpekte at noe som er svært viktig for dem, er at miljøet på avdelingen skal passe aldersgruppen. Det var også tilpasset aldersgruppen i barnehagen til informant L, men på en annen måte. Her kunne vi også se utstyr som var tilpasset de ansatte. I barnehagen til informant L, var ikke klærne til barna i barnehøyde. Dette fordi klærne fort kan forsvinne, det blir mer å rydde opp, og foreldre kan mislike at de mister votter og luer. Barnehagen tilrettela også for personalets helse, og du kunne derfor finne utstyr som ble brukt av de voksne og ikke av barna. I barnehagen til informant M var alt i barnehøyde, og barna skulle ha mulighet til å få tak i alt og bruke alt på avdelingen. På den andre siden var det flere typer leker i barnehagen til informant L. Her kunne du finne leker som jeg er vant med å se i barnehager. Det var både byggeklosser, dukkekrok, mange bøker, biler osv. Det var leker som passet alle alderstrinn og interesser slik jeg tenker. I barnehagen til informant M, var det mer fokus på at barna skal lære gjennom aktivitetene, og de har ikke typiske leker i barnehagen. Som informant M selv sa «*Mange mener jo vi er mer «skolsk»*». Det var mer fokus på at barna skulle lære gjennom aktiviteter. Men det er viktig å huske at barn lærer også gjennom lek, noe informant L snakket mye om.

Reggio Emilia er en pedagogisk filosofi som mange barnehager i Norge følger. Ingen av informantene hadde fokus på denne pedagogikken. Men samtidig finner man likhetstrekk her også. Loris Malaguzzi var kjent for sin dype respekt for barns tanker, og at lytting var essensielt for ethvert læringsforhold. Carlina Rinaldi forteller at læringsprosessen er individuelt, men at man konstruerer kunnskapen i samspill med andre (Amundsen, 2013, s. 32). Disse syn er på mange måter basert på Piaget, Vygotskij og Montessoris utsagn, som vi igjen kan se igjen med måten informant M og L jobber på.

4.2 Hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdags situasjoner.

I montessoribarnehager er miljøet noe av det viktigste. Alt er tilrettelagt for barna slik at de skal mestre mest mulig selv. Alt er i barnehøyde, slik som do og vask, hyller og materiell og klærne til barna. Foreldrene blir oppfordret til å ha med klær til barna som er lette å få av og på, samtidig som de har aktiviteter i barnehagen som å smøre knekkebrød selv, skrelle hardkokte egg og dele bananer.

«I Montessori er det ingen tilfeldigheter, alt er gjennomtenkt. Vi hadde en stor potteplante på avdelingen som barna elsket å grave i. Vi ansatte måtte hele tiden gå rundt og passe på. På et avdelingsmøte snakket vi om problemet rundt den potteplanten, og kom frem til at vi har den for oss voksne, fordi vi synes det er koselig og ikke for barna. Vi tok bort potteplanten og relasjonen med barna ble mye bedre.»

Hun forteller også at de jobbet mye med «*tørre å prøve og hive seg ut*» i nye måter å jobbe på. Hun forteller om situasjoner der noen i personalet har vært litt negative i starten, men så blir det noe av det mest naturlige å gjøre etterhvert. Et eksempel hun gir her er når alle barna skulle gå over til å sove på saueskinn istedenfor i vogn. Informant M nevner påkledning som en situasjon der personalet jobber ulikt. Noen kan være flinke til å la barna prøve selv, mens andre føler på tidspresset for å komme seg ut.

Informant L i likhet med informant M, snakket om hvor viktig det er å snakke sammen i personalgruppen om hva målet er og hvordan de skal nå målet. Informant L forteller etter lang tid med prosjektet «*La mæ få klar det sjøl*» så ligger den måten å jobbe på i ryggraden. Når de startet med prosjektet ble det endel endringer. Istedenfor at maten ble ferdigsmurt, får barna nå smøre selv. Hun forteller at selv om det tar lengre tid, har barna fått en glede av å klare det selv, samtidig som at de har mange gode samtaler med barna rundt måltidet. De voksne kan sitte sammen med barna, istedenfor å springe rundt med maten. Av hjelpemidler bruker denne barnehagen skoknekt, heisestellebord med krakk og krakk opp til vognen. De har også hjelpemidler til personalet. De har mange stoler og benker både inne og ute. Om et barn trenger trøst går de bort og setter seg der med barnet isteden for å stå i uheldige posisjoner.

Da jeg spurte om hvordan de jobbet med selvstendighet, svarte begge informantene at de snakker sammen i hverdagen, på avdelingsmøter og på personalmøter om hvordan de skulle løse ulike situasjoner. Begge forteller at de snakker mye om hva de kan forvente av barna, og hvordan de kan legge til rett for at de skal mestre ting selv. De har også lik erfaring med et personal som sier «*Ja men vi har jo klart det før/ vi har jo gjort det sånn før og vi klarte det no da også*». Videre sier de «*når personalet innser hvor mye de gjør for egen helse og for barna, skjønner de hvor viktig den måten og jobbe på er.*» I barnehagen jobber vi mot et felles mål. Barnehagen er en lærende organisasjon. Det vil si at barnehagen skal videreutvikle sine evner til å skape de resultatene som er ønsket (Larsen & Slåtten, 2015, s. 206). I rammeplanen står det at personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger og være rollemodeller (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15). Det er derfor viktig at vi snakker om,

deler erfaringer med hverandre, og jobber mot et felles mål. Informant L forteller at om du ikke har sett gleden barnet får når det endelig mestrer noe det har jobbet lenge med, tenker du kanskje ikke på hvor viktig den jobben er. Erfaringer på dette området har informant M også. Hun forteller at folk som ikke har en interesse for montessorifilosofien vil heller ikke jobbe i barnehagene som jobber med dette. I barnehagen blir handlinger gjort uten at det blir snakket om. Dette kalles taus kunnskap (Gottvasli, 2019, s. 115). Da jeg gikk i barnehagen, ble vi løftet opp i vognen når vi skulle sove, eller når vi falt. Dette er også rutiner jeg kjenner igjen fra egen praksisperiode. Det er fort gjort at det blir din egen praksis å gjøre slik du er vokst opp med (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 39). Det er derfor viktig at det vi hele tiden snakker om hvorfor vi gjør som vi gjør, slik at vi kan utvikle oss og forbedre praksis (Carson & Birkeland, 2019, s. 90).

Begge barnehagene hadde et miljø i personalgruppa der det var mulighet for å snakke med hverandre. Informant L sin barnehage har en person som er litt *politi*. Politiet skal gå rundt og passe på at de ansatte ikke løfter unødvendig. Det er en utfordring å «*avløse*» en måte å jobbe på, for så å starte med en helt ny måte å jobbe på. (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 103). Det er derfor viktig å gi endringer tid. Mye av læringen og utviklingen skjer gjennom å jobbe med det praktiske (Gotvassli, 2016, s. 169). «Hjelperefleksjonen» kommer ofte frem når vi ser ett barn strever. Det er omsorgen som ligger i oss om å ivareta barnas behov for omsorg, som det også står om i rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Det kan derfor ta tid å se og å skjønne at det er for barns beste.

Lundestad nevner kursing som gir nye faglige opplevelser til de ansatte (Lundestad, 2012, s. 189). Carson & Birkeland nevner veiledning for å utvikle kunnskap og tankemåte (Carson & Birkeland, 2019, s. 90). Å snakke med folk utenfor barnehagen som har ett annet syn, kan være med å utvikle den praksisen som blir utført. Matematikk finnes overalt i hverdagen. Og dette var noe informantene fikk erfart rundt intervjuet og ville ta med seg videre på avdelingsmøter og personalmøter.

Barnehagen til informant L har like stort fokus på ergonomi og de ansatte som på at barna skal mestre. Hun kaller det «*vinn, vinn situasjoner*». Gjennom «La meg få klar det sjøl» prosjektet har de stort fokus på ergonomi (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 11). Ansatte i barnehagen tar ofte på seg en *hjelperolle* ovenfor barna som gjør at vi arbeider i en uheldig stilling. Men om vi lar barna gjøre mest mulig selv, kommer begge parter bedre ut

av det (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 15). Nå for tiden finner vi flere teknologiske hjelpemidler i barnehagen, samtidig ser vi at det ikke alltid blir brukt (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s.77). Informant L fortalte at de hadde blitt veldig flinke til å bruke hjelpemidlene etter at de fikk opplæring. Men før dette var de nesten bare mer i veien enn de var til hjelp. Teknologiske hjelpemidler de hadde tilgjengelig i barnehagen, og som mange barnehager begynner å skaffe seg, er stellebord som kan tilpasses i høyden, trapp slik at barna kan klatre opp på stellebord og vogner. I garderoben har de benker slik at personalet ikke trenger å bøye seg, stoler med hjul og lift, skoknekt og skoskje (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 50 & 81). Da jeg var rundt og kikket i barnehagen til informant M, hadde de skoknekt, men ellers brukte de ikke noen teknologiske hjelpemidler.

Det er mange hverdagssituasjoner i barnehagen (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 33). Informant M forteller at det ofte er hun som går i garderoben, fordi hun føler selv hun mestrer den situasjonen godt. Mange kan oppleve tidspress rundt det å få barna ut. Hun selv er veldig opptatt av at barna skal gjøre ting selv, selv om det kanskje tar litt lengre tid. Det tidspresset har informant L også erfaringer med. De prøver å ha rydding litt tidligere, slik at de får god tid i garderoben, under måltid osv. slik at barna får gjør mest mulig selv. Men innrømmer at det noen ganger er vanskelig å få gjennomført. Men at det er viktig å huske at barn i disse situasjonene, kan oppleve mye mestring som gir dem selvtillit og bedre selvbilde (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 48). Måltidsituasjonen er forskjellig fra barnehage til barnehage. Noen har varm mat, noen har smøremat og andre har nistemat. Ofte synes de voksne at måltidet er en stressende situasjon. Begge informantene hadde jobbet med denne situasjonen og funne nøkkelen. De hadde barna med på å forberede måltidet, og la til rette for at barna fikk gjøre mest mulig selv. Dette var også en «*vinn, vinn situasjon*» ifølge informant L, for nå klarte alle toåringene å smøre maten selv, og opplevde stor mestringsfølelse rundt dette. Samtidig kunne de voksne sitte rolig ned med barna, være gode rollemodeller, og ha gode samtaler med barna (Konradsen, Nervik, Skjølsvold & Stenset, 2013, s. 53).

4.3 Matematisk syn på barns selvstendighet

I barnehagene hadde de ikke tenkt at gjennom prosjektet «La mæ få klar det sjøl» eller gjennom å jobbe med montessoripedagogikken, at det inneholdt matematikk. Begge ble

overrasket da jeg kom med eksempler på hvordan barna møter matematikk gjennom selvstendighetstrening. «*Har mye matematikk i hverdagen, men har ikke tenkt direkte på den måten nei.*» sa informant M. Men da jeg forklarte hva som går under matematikk, sier begge barnehagene «*men da har vi jo masse matematikk da*». Informant M svarte «*Den vinklingen har vi ikke hatt så mye fokus på, men det var en veldig interessant vinkling*». Og at «*Alt er jo matematikk*». Informant M snakker om fokuset på språk. De har stort fokus på begreper som blir brukt i det praktiske liv. På slutten av intervjuet sier hun «*Alt vi jobber med er jo faktisk starten på matematikk egentlig*»

«*La meg få klar det sjøl har jo masse matematikk da*» sa informant L, da jeg nevnte alt som går under matematikk. Hun nevner at de har stort fokus på begreper som under, over, større, mindre. Og når de for eksempel er i garderoben snakker de sammen med barna om at «*nå er en fot inni, nå er det to foter inni osv.*» Mens vi snakke om matematikk kom hun med flere historier som gikk under dette temaet. En av disse var problemløsning. «*Vi tuller mye med at rompa mi ikke passer på barnestolene*». Her snakket de om hvorfor ikke, og barna kom med innspill. Hun snakket også om ett barn som ofte tar den ene dukkegenseren på armen hans. Selv om de ansatte og noen andre barn tenker at den dukkegenseren passer ikke, har det barnet sagt «*Den passer helt perfekt der*». Fordi den passer faktisk helt perfekt på den armen. Hun nevnte også sortering og rydding. De har fokus på at barna skal rydde etter seg og sette ting på plass.

Matematikk hjelper oss i hverdagen (Nakken & Thiel, 2016, s. 32). Mange som hører ordet matematikk referer det til noe negativt. Mange tenker på regning, algebra, tallsystem osv. Men matematikk er så mye mer. Ordet matematikk betyr egentlig «*villig til å lære, glad i læring*». Det handler om å ha en glede av å forstå noe nytt (Nakken & Thiel, 2016, s. 42). Matematikk er overalt i hverdagen, og det er viktig at personalet i barnehagen ser det og løfter det frem sammen med barna (Nakken & Thiel, 2016, s. 30-31). Matematikk er en måte å tenke på, se verden, utforske, resonnere rundt struktur, oppdage mønster og sammenhenger for å løse problemer (Nakken & Thiel, 2016, s. 20). I rammeplanen er fagområdet om matematikk *antall, rom og form* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53). Begge informantene fortalte at de jobbet godt med fagområdet i matematikk og derfor har de ikke koblet matematikk med barns selvstendighet. Men matematikk er overalt. Gjennom språket dukker det opp uendelige matematiske begreper (Jahr & Øgaard, 2006, s. 13). Informant L forteller at de teller trappetrinn når barnet skal opp på stellebordet, når de er i garderoben og snakker om

«nå er en fot inni buksa, nå er det to foter inni». For at barna skal utvikle seg til å bli selvstendige er språk viktig. Vi trenger språk til å forklare hva vi vil, hvor vi skal, hva vi trenger osv. Begge barnehagene kom frem til at begreper var noe de brukte mye av. I hverdagssituasjoner der de snakker om «*hvor er lua?*» eller «*hvilke sko de skal ta på først?*» (Nakken & Thiel, 2016, s. 31). Ved at barn får mulighet til å gjøre ting selv, lærer de masse. Som nevnt får de erfaringer med språk ved at de ansatte veileder dem gjennom oppgavene, og at de selv må bruke ord for å bli forstått. Vygotskij mente at barn gjennom å være fysisk, samtidig som de får tilbud om språk får et dypere begrepsinnhold (Frøsker, 2012, s. 69).

Barna får også erfaringer med motorikk ved selvstendighetstrening. Piaget la stor vekt på det motoriske. Han mente at det ikke er nok for barnet å bare snakke om tingene eller beskrive for å forstå noe, men at de må utforske det ved å være aktive (Nordahl & Misund, 2013, s. 36). Forskere ved Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger har forsket på sammenhengen med det motoriske og matematikkferdigheter som tidligere nevnt (Rongved, 2015). Både informant M og L snakket om deres fokus på måltid og garderobe situasjonen. Der tilrettela de for at barna fikk være mest mulig selvstendige. De smurte brødskiva selv, helte vann i glasset, hadde på dress selv osv. Dette var noe de jobbet ganske mye med. Gjennom disse øvelsene får barn mange matematiske erfaringer. De får erfaring med å finne ut hvor mye smør man trenger på brødskiva, hvor mye vann fra en mugge som går i et glass, som også går under måling og størrelser. Og de får erfaringer med størrelser, problemløsning og begreper når de er i garderoben og kler seg. Barn lærer best gjennom kroppslige erfaringer (Nakke & Thiel, 2016, s. 86). Barna får derfor erfaringer med matematikk gjennom å gjøre disse hverdagslige aktivitetene.

Matematikk brukes til å forstå omverdenen, og å få orden og struktur på omgivelsene rundt seg. (Skorpen, 2012, s. 43). Barn får matematiske opplevelse gjennom å gjøre hverdagssituasjoner (Nakken & Thiel, 2016, s. 28). En av tingene de møter støtt og stadig er problemløsning (Justnes, 2018). Det dukker stadig opp situasjoner der barnet må finne en måte å løse situasjonen på. Gjennom lek, påkledning og andre hverdagssituasjoner. «*Mennesker blir født som aktive problemløsere*» (Nakken & Thiel, 2016, s. 85). Informant L fortalte hvordan de snakket om hvem som skulle sitte på voksenstol og hvem som skulle sitte på barnestol. Og om det barnet som hadde brukt dukkegenseren på armen. Hun snakket også om at barna holdt på å lære seg å kle på seg og smøre mat. Alt dette går under problemløsning. Informant M snakket om «*fredsroseplassen*». Om det oppsto en konflikt,

gikk barna og satt seg der, og den som holdt «fredsrosen» fikk snakke. Da fikk barnet fortalt sin side av saken og dermed løste de konflikten alene. Problemløsning er å løse problemet gjennom å reflektere og få forståelse av sammenhengene (Nakken & Thiel, 2016, s. 61). Vygotskij hevder at språket hjelper barn å løse problemer (Askland & Sataøen, 2016, s. 199). Noe som også er viktig i denne sammenheng. Når man skal komme frem til en løsning hjelper det å kunne uttrykke seg verbalt, og føle at man blir forstått. På fredsroseplassen hendte det at barna trengte hjelp av en voksen til å løse konflikten. Da var informant M tydelig på at når voksne hjelper, er det viktig å ikke løse konflikten for dem, men gi dem de verktøyene de trenger til å klare veien videre selv. Barna får da erfaring med ulike problemløsningsstrategier og blir derfor bedre problemløsere (Justnes, 2018). Barn lærer etterhvert hvilke strategier som passer best til de ulike oppgavene (Askland & Sataøen, 2016, s. 202).

I en montessoribarnehage er miljøet svært viktig. Informant M nevnte det flere ganger under intervjuet, miljøet skal være tilpasset barna. Alt er i barnehøyde, og barna har tilgang på alt (Vatland & Lexow, 2004, s.34). Dette så jeg veldig godt da jeg kom inn på avdelingene i montessoribarnehagen. Dette er i motsetning til mange andre barnehager, inkludert barnehage til informant L. Her er det ofte tilpasset både voksne og barn. Mens kjøkkenet i montessoribarnehagen er i barnehøyde, er kjøkkenet i andre barnehager i voksenhøyde. Alt av stoler og bord i montessoribarnehagen er i barnehøyde, mens i andre barnehager finner vi ofte tripptappstoler og høye bord for de aller minste barna. Montessori har utviklet egne materialer der de får trent på for eksempel likheter, forskjeller, nøyaktighet, lengde og volum (Vatland & Lexow, 2004, s. 69). Jeg fikk en omvisning av informant M i barnehagen. Der viste hun flere av materialene fra montessoripedagogikken. Der var det materialer der du øvde deg på hverdagsaktiviteter, matematikk og språk. Materialene er tilpasset alder og skal forberede dem på ulike hverdagsøvelser (Vatland & Lexow, 2004, s. 45). Montessori laget materialer fordi hun mente at barn hadde behov for å gjenta øvelser for å bli bedre (Vatland & Lexow, 2004, s. 26).

Bilde 1: Montessorimaterial der barna trene på glidelås, knepping av knapper og knytting

5. Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan ansatte i barnehagen jobber med barns selvstendighet i dagligdagse situasjoner. Dette har jeg gjort gjennom å intervjuer ansatte i barnehagen. Ulike funn i denne oppgaven belyser viktigheten av det å dyrke selvstendighet til barn gjennom å la dem klare mest mulig selv.

I en hektisk hverdag er det fort gjort å hjelpe litt ekstra for at det skal gå fortere, men da tar du bort den gleden og læringen til barnet. Begge informantene hevder at åpenhet og deling av erfaringer mellom de ansatte er svært viktig for å kunne jobbe godt med barns selvstendighet. Gjennom å la barna få klare det selv, er det mange «vinn, vinn situasjoner». Barna lærer seg bedre språk, får dypere begrepsforståelse, de får erfaringer med matematikk og de jobber både med selvbilde og selvtillit når de mestrer. Samtidig som de ansatte får en mindre hektisk dag. Dette fører til at de ansatte får mer tid til barna, mer tid til de gode samtalene og ikke minst sparer sin egen helse.

Miljøet i barnehagen har stor påvirkning på, og i hvilken grad du klarer å jobbe med barns selvstendighet. For å bidra til positiv dyrkelse av barns selvstendighet kan du ha alt i barnehøyde slik det var i barnehagen til informant M, eller at du tar i bruk hjelpemidler slik du ser i barnehagen til informant L. Men her er det også viktig at du snakker om hvordan det skal brukes. Om de ansatte ikke har erfaringer eller kunnskap rundt dette, er det lett å utelate bruken av for eksempel hjelpemidlene i hverdagen. Ett av funnene jeg gjorde var at informantene ikke var klar over hvor mye matematikk de egentlig bruker i jobbhverdagen sin, med selvstendighet. Og jeg opplevde det som veldig spennende og interessant å være med på å gjøre dem bevisst på dette. Gjennom fordypningen min i realfag har jeg blitt mer klar over at matematikk finnes overalt og dette er noe jeg skal ta med meg i min jobb som pedagogisk leder.

I innledningen utfordret jeg leseren til å tenke gjennom: hvordan jobber jeg med at barna skal mestre mest mulig selv i hverdagslivet? Gjennom temaene *personalets syn på barns selvstendighet, hvordan jobber de ansatte med barns selvstendighet i hverdagssituasjoner og matematisk syn på barns selvstendighet*, har jeg observert at selv om informantene jobber i to ulike barnehager, med ulikt syn på svært mye, deler de mange av de samme synene på barns selvstendighet. Begge informantene ga uttrykk for at det beste med å jobbe med selvstendighet er gleden barna får av å være selvstendig og klare det selv.

5.1 Videre arbeid

Jeg har i denne oppgaven brukt informanter som jobber spesifikt med barns selvstendighet som intervjuobjekter og som besitter mye kunnskap rundt temaet. Dette har preget informasjonen jeg har fått, og vært med på å forme oppgaven. Kanskje ville oppgaven fått en annen vinkling om jeg hadde hatt intervju i barnehager som ikke har et spesielt fokus på dette. Om oppgaven hadde vært større, hadde det vært interessant å sett på forskjeller mellom barnehager som jobber bestemt med selvstendighet og barnehager som ikke har fokus på dette. Likevel har arbeidet med denne oppgaven i større grad gjort meg oppmerksom på hvor viktig dyrkelsen av barns selvstendighet er for både ansattes helse og barnas mestringsfølelse og læring.

6. Litteraturliste

Amundsen, H. M. (2013). *Barns undring*. Bergen: Fagbokforlaget.

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2016). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (3. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk

Barnehageloven. (2019). *Lov om barnehager av 17. juni 2005 nr.64*. Lastet ned fra:
<https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2005-06-17-64>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Carson, N. & Birkeland, Å. (2019). *Veiledning for barnehagelærere*, (4. utgave). Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*, (6. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk

Føsker, R. L. I. (2012). Grip rommet! Barns utvikling av romforståelse og barnehagelærerens systematiske arbeid med det. Fosse, T. *Rom for matematikk: i barnehagen*. Bergen: Caspar forlag AS

Gotvassli, K. A. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen*. (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.

Jahr, E. & Øgaard, O. (2006). *Matematikk i barnehagen: Antall, rom og form*. Oslo: Sebu Forlag

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utgave). Oslo: Abstrakt forlag AS

Justnes, C. N. (2018). *Problemløsning i barnehagen*. Hentet fra nettsiden Matematikksenteret:

<https://www.matematikksenteret.no/barnehage/litteratur-matematikk-i-barnehagen/problemløsning-i-barnehagen>

Konradsen, T. K., Nervik, L. R., Skjølsvold, E. M. & Stenset, W. (2013). *La mæ få klar det sjøl: Ergonomi og pedagogikk i barnehagen*. Oslo: Sebu forlag

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/barns-medvirkning>

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode: veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2. utgave). Bergen: Fagbokforlaget

Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2015). *En bok om oppvekst: samfunnsfag for barnehagelærere*. (4. utgave). Bergen: Fagbokforlaget

Lundestad, M. (2012). *Barnehagen som arbeidsplass: Å vare som pedagog og leder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Nakken, A. H. & Thiel, O. (2016). *Matematikkens kjerne*. Bergen: Fagbokforlaget.

Nordahl, A. & Misund, S. S. (2013). *Læring gjennom mestring: skoggruppemetoden*. Oslo: Sebu Forlag

Rongved, E. (2015). *God motorikk kobles til gode matteferdigheter hos barn*. Hentet fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-universitetet-i-stavanger-partner/god-motorikk-kobles-til-gode-matteferdigheter-hos-sma-barn/473450?fbclid=IwAR0V0qxEPNRID0j562URrpdG1NaxP7MgvQt5C5coJyZx2sHLcRQSyVSG4M>

Skjølsvold, E. (2015). *La mæ få klar det sjøl: Kan medvirkende barn gi lavere sykefravær i din barnehage*. Hentet fra nettsiden:

<https://www.barnehageforum.no/artikkel.asp?artikkelid=2620>

Skorpen, L. B. (2012). *Utforskande tenking og samtale: Filosofiske samtalar om matematiske spørsmål*. Fosse, T. *Rom for matematikk: i barnehagen*. Bergen: Caspar forlag AS

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (3. utgave). Bergen: Fagbokforlaget

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. (5. utgave). Bergen: Fagbokforlaget

Vatland, M. H. & Lexow, M. (2004). *Montessori- en innføring*. Gjøvik: montessoriforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1, Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet:

«La mæ få klar det sjøl»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut hvordan de ansatte jobber med at barna skal klare det sjøl. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Mitt formål med dette prosjektet er å finne svar på denne problemstillingen: Hvordan jobber de ansatte med tanken at barna skal få klare det sjøl? Hva gjør personale for å holde tilbake hjelperefleksen? Verktøy i barnehagen?»

Dette ønsker jeg å gjøre ved å gjennomføre intervjuer med pedagoger i barnehagen, i tillegg til å finne relevant teori for å belyse temaet. Jeg har valgt barnehager som er relevant for oppgaven

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg skal gjennomføre et intervju hvor jeg tar utgangspunkt i fem hovedspørsmål, men kommer underveis til å stille flere oppfølgingsspørsmål. For å registrere opplysningene ønsker jeg å bruke lyd-opptak hvis det godkjennes av informanten.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- Å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Jeg og to veiledere fra DMMH vil bli de eneste med tilgang til opplysninger.
- Opptak av intervjuet blir gjort på en enhet som ikke skal kobles opp mot internett, og vil bli slettet når jeg er ferdig med å transkribere. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg/vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.05.2020. Alle personopplysninger vil bli slettet innen prosjektslutt.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning ved.
- Vårt personvernombud: Hans Christian Ristad, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning.

Med vennlig hilsen

Jon Olaf Berg
Oliver Thiel

Hanne Norås

Prosjektansvarlige
(Veiledere)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan jobber de ansatte med tanken at barna skal få klare det sjøl», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 06.05.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2, Intervjuguide

Intervjuguide «La mæ få klar det sjøl»

Problemstilling

Hvordan jobber ansatte i barnehagen med barns selvstendighet i dagligdagse situasjoner?

Spørsmål:

1. Kan du fortelle hva du tenke om temaet at barna skal klare ting selv, og om bakgrunnen for at dere har valgt å jobbe med det?
2. Hvordan jobber personalet med «La mæ få klar det sjøl prosjektet»? /hvordan jobber personalet med Montessoripedagogikken?
3. Hvilke hjelpemidler/teknologi bruker dere i barnehagen så barna kan gjøre ting selv?
4. Hvordan har ledelsen i barnehage gått fram for å få personalet med på å arbeide med barns selvstendighet og mestring?
5. Hva mener dere barna lærer gjennom dette fokuset?
6. Har du noe du ikke har fått sagt om dette temaet?